

TIEDOTE
18.11.2009

Viimeinkin järkeä typenpoistoon

Suomen valtio on voittanut EY-tuomioistuimessa oikeuskäsittelyn EU-komissiota vastaan yhdyskuntien jätevesien typen puhdistamisesta. Päätös annettiin 6.10.2009 yli kahden vuoden käsittelyn jälkeen. Komissio nosti kanteen Suomea vastaan vuonna 2007, koska sen mielestä Suomi oli rikkonut EU-lakeja laiminlyömällä yhdyskuntajätevesidirektiivin vaatimukset riittävän tehokkaasta jätevesien typen käsittelystä. Suomen Vesiensuojeluyhdistysten Liitto on avustanut kiistassa Suomen tasavaltaa ja Liiton esittämät perusteet, erityisesti jätevesitypen tehokas poistuminen luontaisesti sisämaan reittivesistöissä, olivat keskeisiä asiakohtia ratkaisupäätöksen perusteluissa.

Merialueillahan tehokkaalla typenpoistolla on rehevyyttä alentava vaikutus, mutta sisävesillä typpi on vain poikkeustapauksissa rehevöittävä minimiravinne. Merialueellekin kohdistuvasta typpikuormituksesta noin 80 % on hajakuormitusta.

Kiistan juuret juontavat juurensa jo ennen EU-aikaa 1980- ja 1990-lukujen vaihteeseen, jolloin Suomenlahden rannikkoalueiden jätevesien typenpoiston osoitettiin alentavan merialueiden rehevyyttä. Tämän jälkeen ympäristöhallinnossa esitettiin typenpoiston tehostamista myös sisävesillä. Vastineena näihin esityksiin 1990-luvun alkupuolella julkaistiin useita artikkeleita, joissa epäiltiin typenpoiston tarpeellisuutta sisävesillä. Suomen Vesiensuojeluyhdistysten Liitto antoi 1992 myös lausunnon ympäristöministeriölle, jossa esitettiin koordinoitua tutkimusta sisävesialueiden typpikysymyksen selvittämiseksi - mikä ei ole toteutunut vielääkään. Lausunnon perustelut olivat jo silloin samoja kuin myöhemmin EU-komissiolle esitetyt. Liiton lausunnon pohjalta Vesi- ja ympäristöhallitus perusti vuoden 1993 alussa typpistrategiaryhmän, joka esitti että typen poistoa vaaditaan, jos sillä voidaan osoittaa olevan todellista parantavaa vaikutusta vesistön tilaan. Huolimatta että lausuma oli eräänlainen kompromissi, se vahvisti Suomen käyttämää linjausta tapauskohtaisesta harkinnasta normiohjauksen sijaan.

Suomen liityttyä EU:iin, aloitettiin yhdyskuntajätevesidirektiivin kansallinen täytäntöönpano, jossa hallintomme ote oli ympäristöllisiin olosuhteisiimme soveltava. Ravinteiden poistovaatimukset jätevesistä asetettiin puhdistamokohtaisesti ympäristöluvuissa eli käytettiin tapauskohtaista harkintaa. Kaikilla yli 10000 avl puhdistamoilla jätevesistä on poistettava joko fosforia tai typpeä taikka kumpaakin riippuen paikallisista olosuhteista direktiivin mukaisin normein. Merenkurkun eteläpuoleisilla rannikkoalueilla on vaadittu direktiivin mukainen 70 %:n typen poistoteho. Sisävesillä direktiivin edellyttämä ravinteiden poiston vähimmäisvaatimus on täytetty mahdollisimman tehokkaalla fosforin poistolla (92-96 %), koska fosforin on osoitettu olevan rehevyyttä säätelevä minimiravinne. Tämä on huomattavasti direktiivin vaatimustasoa (80 %) tiukempi.

Suomi sai vuonna 2002 komission virallisen huomautuksen yhdyskuntajätevesidirektiivin puutteellisesta toteuttamisesta. EU-komission kantana on ollut, että Itämeri ja sen valuma-alueen vedet ovat nitraattikuormitukselle haavoittumiselle alttiita, ja siten myös typenpoisto on toteutettava fosforinpoiston ohella direktiivin poistotehon mukaisesti. Suomi vastasi tähän että puhdistamoiden toiminta täyttää direktiivin vaatimukset. Valvontamenettely jatkui keväällä 2004 lähetetyllä perustellulla lausunnolla. Komissiolle annetussa vastauksessa kiistettiin edelleen komission väitteet.

Vuonna 2007 komissio ilmoitti jatkavansa valvontamenettelyä, mikä merkitsi kannetta Suomea vastaan EY:n tuomioistuimessa. Kanne saapui ulkoasiainministeriöön 25.7.2007 ja vastausaikaa tuomioistuinkäsittelyyn annettiin 1 kk.

Suomen Vesiensuojeluyhdistysten Liitto on laatinut kiistassa kaksi kannanottoa, joiden pohjalta Suomi on perustellut EU:lle sisävesien typenpoistolinjauksensa. Vastineissa esitettiin esimerkkitapauksia, joissa typpipäästöjen vähentämisellä ei ole ollut vaikutusta rehevöitymiseen purkukohdassa, sen alapuolisissa sisä- ja rannikkovesissä eikä Itämeressä. Typpikuormituksen vähentämisen on sen sijaan osoitettu lisäävän sinileväkukintoja sisävesillä. Kohteiden tulokset ja johtopäätökset on perusteltu tieteelliset kriteerit täyttävästi.

EY-tuomioistuimen päätöksessä komission kanne hylättiin. Päätöksessä todettiin mm., ettei komissio ole pystynyt osoittamaan Suomen sisämaan kaupunkien jätevesien typpipäästöjen rehevöittävän purkuvesistöjä eikä olennaisesti typpirajoitteisia merialueita. Suomen vastauksessa typen poistuminen reittivesistöissä luontaisten prosessien kautta oli ollut perusteltua ja riittävää. Oikeuskäsittelyn aikana myös todistustaakka kääntyi komissiota vastaan.

Yhteenvedona voidaan todeta että tapauskohtainen harkinta voitti normiohjauksen. Päätöksen perusteella myös kustannus-vaikutus periaate on toteutumassa, sillä pelkästään investointikustannukset tehostetusta typen poistosta olisivat lähes 200 milj. euroa, eikä vesistöjen tila paranisi näillä toimenpiteillä. Päätös tuki Suomen käyttämän vesiensuojelupolitiikan lisäksi myös vesipolitiikan puitedirektiivin periaatteita vesistön tilatavoitteiden mukaisten toimenpiteiden valinnasta.

Sisävesien puhdistamoiden typenpoiston tarpeellisuudesta kiisteltiin Suomessa ja myöhemmin myös EU:ssa lähes 20 vuotta. Suomen Vesiensuojeluyhdistysten Liitto jäsenyhdistyksineen on tuottanut asian käsittelyyn runsaasti sekä tulosmateriaalia että asiantuntija-arvioita. Päätös oli Liiton linjausten mukainen ja asiantuntijatyö tapauskohtaisten arvioiden laatimisessa voi siten jatkuu entistä vankemmalta pohjalta.

Jukka Koski-Vähälä
Toiminnanjohtaja
Suomen Vesiensuojeluyhdistysten Liitto ry.